

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Nervositatea veacului.

Starea sufletească variată și repede schimbătoare, marea senzibilitate, dorința zbuțuită de afaceri, goana fără friu după ban și mărire, preferința pentru vorbele mari și voința șovăelnică ce caracterizează veacul în care trăim, ne îndreptățește să vorbim, în zilele noastre, de un veac nervos. Și cu drept cuvînt. Întreaga viață socială, literatură, artă, zbuțuimul singuraticilor și al popoarelor, — toate-toate sînt nervoase. Mulți oameni de știință caută pricina acestei nervosități în condițiile culturii înalte de azi. Lumea de astăzi, în urma complicării tot mai mari a vieții, s'a depărtat totmai-mulț de natură și a căzut într-o viață artificială. Graba și goana după câștig a vieții orășenești, și nevoea de-a avea mintea mereu încordată, lupta tot mai grea pentru existență, materialismul brutal, luxul afemeiat, sînt totatîtea cauze cari fac veacul nostru nervos.

Cucit a ajuns omul să stăpîneasă totmaimulte dintre puterile naturii, cuatit s'a depărtat și de religie. Ear cultura străină de religie, și care ține seamă numai de interesele pămîntești, e dușmană neîmpăcată a altruismului, a iubirii de oameni. Cu dispariția credinței religioase a dispărut și interesul pentru binele obștesc, și omului i-a rămas numai lupta pentru interesul personal. Astfel, privind lucrurile prin ochelarii

savanților, vedem că *orče progres este tot-odată și regres*. Și în aceasta e tragedia veacului nostru, tragedie, care va ajunge la deznodămînt numai atunci, cînd omenirea se va convinge că *cultura noastră nu e în stare să mulțumiască toate cerințele sufletului omenesc*. Dar evoluția își face cursul său, cîrmuită de caprițiile vremii, și „nu e dată puterea, nici zeilor, nici oamenilor, de-a face riurile să se întoarcă earăși la izvoarele lor“, și tot așa nici de-a opri cursul vremilor și roata evoluției.

Demonul care a aruncat miazmele putrejunii în întreaga viață culturală a omenirii este *mamonismul*. Insuși Mintuitorul omenirii, nainte de asta cu douăzeci de veacuri ne-a advertizat că: Nimenea nu poate sluji la doi domni... Nu puteți sluji lui Dumnezeu și mamonului, — sau pe înțelesul lumii de azi: *Nu puteți sluji spiritului și banului*. E greu în ziua de astăzi a face prozeliți pentru această idee, dar, un lucru e limpede, ne este dată puterea a lupta împotriva demonului otrăvitor de suflete. Dacă am dărîma altarele ridicate mamonei, în sufletele generațiilor de azi; dacă am întreba avuțiile îngrămădite în vistierile noastre: deunde își au obîrșia și care le este scopul; dacă mai des ne-am pune întrebările: „Unde este dezmerdăciunea cea lumească, unde este nălucirea celor trecătoare, unde este aurul și argintul?“ și ne-am răspunde cu cuvintele imnografului, dovedite prin nenorocirile

trimise asupra noastră în zilele din urmă, că „toate sînt praf, toate cenușe, toate umbră“, — ne-am convinge că nicio „desfătare lumească“ nu rămîne „neîmpreunăată cu grija“, nicio „mărire“ nu „stă pe pămînt neschimbată“, ci „toate sînt mai neputincioase decît umbra, toate decît visurile mai înșelătoare“.

Mamonismul, după o luptă îndelungată de veacuri, a ajuns astăzi la stăpînire și a transformat cu desăvîrșire ideile de cari erau stăpînite popoarele într'alte vremuri. Și să nu uităm, că nu într'atîta schimbările politice (invaziuni de popoare, răsturnări de dinastii), ci mai virtos modificarea adîncă a ideilor stăpînitore au fost adevăratul motiv al zguduirilor mari, cum au fost prăbușirea împărățiilor puternice (babiloniană, asiriană, egipteană, romană, arabă), cari au premers schimbărilor ivite pe terenul cultural. O schimbare a ideilor stăpînitore în zilele noastre, subjugate de *robia banului*, ar fi remediul cel mai potrivit pentru vindecarea nervozității veacului nostru.

Încă din școală trebuie să se înceapă lupta împotriva mamonismului. Deviza să fie: desprețuirea banului, sau mai bine zis, reducerea lui la adevărata sa valoare de mijloc al comerțului, și nu divinizarea lui. Să ridicăm pe tronul vieții omenesci *sufletul*, și să alungăm deacolo *vițelul de aur*, căruia se închină veacul nostru, veacul nervozității, veacul mamonismului. **Petrache.**

FOILETON.

Harabagiul.

Vi-l și închipuiți de statură mijlocie, ba chiar cam scurțicel. În picioare cu cizme prăfuite, eară ca port, niște pantaloni culoarea colbului șoselei și o jiletcă mai mult căptușeală decît față peste cămașa de cit sineliu ori roz, spălăcit.

Îl și vedeți mergînd în pașul cailor, alături de dînșii iuțindu-i cu șfichiul biciului, cu smuncitură din hăt, ori cu o înjurătură.

Sau poate vi-l închipuiți, răsturnat în fundul cotiugei goală, nepăsător de larma ferăriei, șuerînd printre dînși un cîntec săltăreț, la fel cu hurducăturile harabalei?..

... Nicî de un fel, nicî de cellat, harabagiul de care-i vorba aicea: că-i numai de șapte ani, aista — și îi poreclit așa de mama Ioana — singura lui ocrotire. E al patrulea copil al casei și a cincia roată la căruță. Dintr'o grămadă, se deosebește: e cel mai zdrențăros din toți — ori — la zile mari — cu haine prefăcute din vechi — s'au prea largi, sau prea strîmte, sau prea scurte, sau prea lungi.

Astfel — oacheș ca un puî de țigan, rotunjor la față și cu gurița ce se întredeschidea cu șfială, dar care ciripia nespus de drăgălaș, cînd îi câștiga încrederea... și, doar harabagiul ista — ca toți cu soarta lui — e cel mai deștept din toată odrasla — cel cu privire mai adîncă și cu inima ce încălzește mai ușor, cel care, deși s'a deprins numai cu ocară, un cuvînt mai blind, îi dă lacrimi în ochi.

În mintea de șapte ani, ajunsese hotărît

lucru că, băiat mai uricios ca dînsul mai de nesuferit, nu-i pe tot pămîntul, precum frații lui sînt pildă între copii. I-se zisese deatîteori că banul cheltuit cu dînsul, ar fi risipă de sufletul dracului, că era cel mai fudul de straiul prefăcut din vechi — cel mai fericit de caii, de cărucioarele fără roate — de toate rămășițele schilave a jucăriilor de peste an, ale fraților. În seara de Crăciun niciunul nu zîmbia mai senin prin somn, stringînd mai de aproape darul, ca el, păpușica de porțelan, slută sărăcuța, de făcea rău.

Și cînd la vreo poznă a celorlalți, ochii mamei îl ațintiau dintr'odată bănuitori și aspri, harabagiul, cu capul smerit aplecat, aștepta cu supunere ocară — și se furișă în ungherul lui cu jucării și le privia oleacă — așa-i mergea la inimă mutrele nenorocite și umile a gloatei lui ciuntită, că se pomenia zîmbindu-le printre lacrimi, și ca prin minune, se pomenia mîngăiat.

Un singur protector avea harabagiul: pe mama Ioana, bătrîna care era la toate trebile casei, care îngrija de copii, îi puneă să se închine seara, și spunea povești frumoase tare. În poala ei își ascundea obrazul și-și ușura suferința, cînd harabaua cu poznele fraților devenia grea — grea, de-i stringea sufletul.

Intr'o stare de astea l-a aflat cel de pe urmă Crăciun. Dar ca nealțădată, nicî desmerdările babei, nicî privilegiata gospodăriei lui, nu-l înșeninau. Și pecînd frații încercau, în larmă și veselie, mașinăria darurilor primite, Harabagiul, se pomeni deodată, rîvnind la bucuria lor...

Să fie și el stăpîn pe un cal de cea, ce se învîrte cu cheița, de fugă el singurel prin odae... dece numai pe dînsul l-a uitat Moș Crăciun?... Și acela nu suferă pe Harabagiul?...

S'a întors, ca de obicei, în colțul lui de odae. Însă de data asta păru a nu pricepe graiul jucăriilor de peste an, a fraților, și la cari visase zi cu zi, de un an.

Ba ședea bătrînește, băiatul cu totul pe genunchi, barbuța 'n palmă — căznindu-se să dezlege taina Harabagiilor neîndrăgiți decît de o mamă Ioana, a Harabagiilor ca dînsul, cari par aduși pe lume, ca să aibă cine trage harabaua cu poznele fraților...

Sara, l-au găsit adormit în locul unde-l apucase gîndurile. L-au așezat în pat. Și în fața trupșorului arzător, a ochilor înferbîntați și rătați, își trase de seamă mama, că nu-i vina copilului ista, dac'a venit pe lume fără placul părinților...

Își aduse aminte, că, doar Harabagiul, ca și ceilalți copii ai ei, cu aceleași mișcări îi căutase sînul; ca și ceilalți, cu aceeași încredere, îi cătase 'n ochi, căscînd a ris nevinovat gurița încă știrbă... Prinde a-l chema, cu desmerdări duioase. Dară copilul, nedeprins cu ele, totmaimulț s'afundă în lumea ceailaltă, povestită de mama Ioana. Și totmaimulț s'apropie de tatăl cel bătrîn, cu barba mare albă, care, de pe tronul lucrat din raze de soare, privește cu aceeași blîndeță în căutătură și desmeardă deopotrivă sumedenia de copilași vioi și încrezători, ce foesc în jurul lui, fălăind aripioarele albe...

Glasul desperat al mamei, nu l-a mai întors la viață — nicî descîntecul întrerupt de bocetele Ioanei. — A treia zi într'amurgite — s'a mai sbătut odată pușorul pe moarte... și s'a tot dus săracul Harabagiul ista, care a venit pe lume nedorit de părinți...

Irina G. Lecca.

(„Ramuri“.)

Din Istoria ziaristiceii.

III.

În *Germania* apare celdintăi ziar în Heidelberg la anul 1590 sub numirea „Relationes semestrales”; la 1609 „Relation: Aller Feuernommen gedencwürdige Historien so sich vnd wieder in Hoch vnd nieder Teutschland, auch in Frankreich, Italien, Schott vnd England, Hispanien, Hungern, Polen, Siebenbürgen, Walachey, Moldaw, Turkey und Inn diesem 1609 Jahr verkauffen vnd zutragen möchte Alles auf kommen vnd zu wegen bringen mag in Truck verfertige will”; întreaga colecție se păstrează în Biblioteca prîntului din Heidelberg; la 1604 apare „Mercurius-gallo-belgicus” (Frankfurt); la 1587 „Relationes semestrales” (Köln), care apărea de două ori pe an, cu ocaziunea tîrgurilor, în limba germană și latină; la 1609 „Relationum historicarum pentaghus” (Köln); la 1621 „Frankfurter-Ober-Postamts-Zeitung” (Frankfurt). La anii 1619, 1626, 1630 apar foarte multe ziare în Nürnberg, la 1722 Frankfurt a/M, la 1724 în Hamburg, la 1725 în Hanau, la 1727 în Berlin, la 1729 în Malle, la 1732 în Drezda și Hannover, la 1740 în Ausbach, la 1744 în Augsburg, la 1763 în Lipsca. Azi apar în Germania ziare în diferite limbi. În Berlin apare un ziar chinezesc numit „Go-Goa-Chien-Wengh”.

În *Grecia* primul ziar a apărut la anul 1793 numit „Ephemeris”; la 1810 „Telegraphos”; la 1811 „Dogios Ermes”.

În *Grönlanda*. Azi, cînd ziarele sînt lăpșite între diferite popoare civilizate, chiar și Eschimoșii au un ziar care apare în Gothaab numit „Atiagagliuti”, pe care îl redactează Lars Moeller și tot el îl culege, corege, tipărește și îl împarte. După ce e ziarul gata se pune în sanie și pleacă din sat în sat cu el și explică Eschimoșilor conținutul ziarului. Un al doilea ziar îl scoate la 1906 Wescott Romney numit „Klondyke”. Acesta e al doilea ziar dela polul nordic.

În *Holanda*, fiind presa liberă de mai multă vreme, au apărut multe ziare care se numiau: „C Vaterland”, „C. Rotterdam”, „C. Haarlem”, etc. Primele ziare au apărut în anii 1617, 1619 și 1622. În Amsterdam, Leyden și Haga apăreau ziare care se numiau „Gazette”.

În *India* a apărut primul ziar la anul 1784 numit „Calcutta Gazette” în limba indiană și engleză. Primul ziar tipărit a apărut la 1710 în Botania numit „Jawasche Courant”. Afară de acestea mai apar ziare holandeze, malaeze, japoneze și engleze. În Hindostan a apărut la 1850 „Agra Law Journal” și în Lahore tot în anul 1850 a apărut ziarul numit „Pandschabi”; la 1886 a apărut în Benares ziarul „Pandit” în limba sanscrită și engleză; la 1858 a apărut primul ziar tipărit în Birma numit „The Rangovn Times”, care și azi mai apare.

În *Irlanda* la 1850 apăreau 110 ziare, ear azi apar 570.

Din *Italia* au pornit primele ziare sub titlul „Gazette”. Primul ziar tipărit a apărut în Veneția la anul 1636, care înainte de 1636 era scris. În Italia au apărut ziare sub titlul „Gazette” în următoarele orașe: la 1640 în Roma; la 1641 în Veneția; la 1642 în Genua și 1645 în Turin.

În *Japonia* apar foarte multe ziare, parte japoneze, parte engleze, franceze, germane, etc. La anul 1907 au apărut în Tokio 12 ztare de zi. La 1706 a apărut „Niroku” (Toată Ziua); „Jorodzu-cioho” sau „Mancio” (Ziar de Dimineață); apoi în veacul trecut s'au născut următoarele ziare: „Hoci” (Noutăți); „Mijako” (Capitala); „Cion” (Centrul); „Jiji” (Afaceri curente), „Ninicici” și „Asahi” (apare în cite 120.000 de exemplare pe zi); „Jomiuri” (Strigătorul); „Kokomin” (Națiunea); „Nipon” (Japonia); în anul 1700 a apărut cel mai vechi ziar japonez „Menici”, azi apare în 70.000 de exemplare pe zi.

În *Kapland* (Africa) apar numai ziar engleze și olandeze, care din veacul trecut, adecă decînd au început a emigra Englezii și Olandezii.

În *Moldova* a apărut primul ziar la anul 1840 numit „Dacia literară” și la 1841 „Archiva românească”.

În *Munteneșu*, abia înainte de aceasta cu 20 de ani a apărut în Cetinie „Glas Trngarțo” singurul ziar ce apare în Munteneșu.

În *Norvegia* a apărut primul ziar tipărit la anul 1763 numit „Norske Intelligenz-feddeler” la 1807 și-a schimbat titlul în „Krtsiania Intelligenz-faddeler”, care mai există și azi; la 1765 apare

al doilea numit „Efferetninger fra Adressecontoiret i Bergen”; al treilea la 1767 numit „Trondhjems borgerlige Realskoles privilegierede Adressencontours Efferetninger”.

În *Persia*, abia în veacul al XVIII-lea au apărut ziare, dar în format detot mic, lungimea 20–25 cm., lățimea 10–15 cm. Primul ziar a apărut la anul 1851 în Teheran. Azi apar 97 de ziare, dintre care sînt 41 persiane, celelalte rusești, engleze, franceze, germane, armene și tătare.

În *Polonia* primul ziar a apărut la anul anul 1754 în Varșovia, în limba germană, numit „Warschauer Bibliothek”; la 1754 „Journal littéraire de Pologne” în limba franceză; primul ziar polon a apărut la 1764 sub titlul „Monitor”; la 1840 „Kwartalnik nankowy” (Cracovia), „Craspismo Ossolinskich” (Lemberg); „Oredownik” (Posen). În Galiția apare și un ziar rutean din 1861 numit „Slovo”.

În *Portugalia* la 1627 a apărut „Relações de novas geraes”; la 1641 „Gazeta”; la 1663 „Mercurio”. Afară de acestea au mai apărut „Papei noticiosos” și „Folhas voolantes”.

În *România* primul ziar e apărut la anul 1828 numit „Curier românesc”; al doilea la 1843 „Curier de ambe sexe”; la 1845 „Magazinul istoric pentru Dacia”.

În *Rusia* primul ziar a apărut în Moscva la 1703, numit „Moskowskija Wjedomosti”, pe care însuși țarul Petru-cel-Mare l-a redactat; al doilea a apărut la 1714 în Petersburg, numit „Peterburgskija Wjedomosti”; la 1755 „Jeshem jesjatschnyja Sotschinenije” în Moscva; la 1717 apare unul german tot în Moscva numit „St-Petersburger Zeitung”. Azi apar în Rusia 800 de ziare, dintre care 623 rusești, 65 polone, 42 germane, 4 eslande, 8 franceze, 6 liivane, 5 georgiene, 2 ovree, 2 rusogermano-polone, 1 rusogermano-litvan, 1 rusoturc, 1 rusotătar, 1 rusofrancez.

În *Sirbia*, abia la anul 1834 apare ziarul „Novine serbske” în Kraguievaț; al doilea la anul 1847 în Belgrad numit „Glasnic”. Ziare sirbești au apărut și în Viena la 1791 „Serbskija novini”; „Slaveno-serbskija viedomosti” și la 1813 „Novine serbske”; la 1825 a apărut unul în Budapesta „Sjetopis serbski”. Azi are Sirbia 12 ziare.

În *Spania* a apărut primul ziar la anul 1626 numit „Gazette d'Espagne”; la 1661 apare ziarul oficios „Gazeta de Madrid”, care mai există și azi; au mai apărut ziare scrise cu mîna numite „Relationes”.

În *Suedia* a apărut primul ziar în anul 1643 numit „Ordinarie Post-Tidender”; la anul 1675 „Merkur”; la 1682 apare în Stokholm ziarul latin numit „Relationes curiosae”.

În *Tibet* la anul 1908 principele Tibetului a comandat litere tibetiene și mașine rotative dela Schelter și Gieseke din Lipsca. Din 1908 apare și un ziar oficios în capitala Tibetului Lhassa.

În *Turcia* a apărut primul ziar în Pera 1797; al doilea francez la 1825 „Spectateur de l'Orient”, al treilea tot francez, 1831, numit „Moniteur Ottoman”, care ziar dela 14 Mai 1832 apare și turcește sub titlul „Takim-i-Vakai”, acum este ziarul imperiului otoman.

În *Statele-Unite* (America) primul ziar a apărut în Boston la 25 Septembrie 1690 numit „Publick Occurances, both Foreign and Domestic”; al doilea tot în acest an în New-York, numit „London Gazette”. După o statistică din 1907 în Statele-Unite au apărut 21.582 ziare engleze, 941 germane, 93 dano-norvege, 85 suedeze, 76 spaniole, 71 franceze, 55 boeme, 53 polone, 45 italiene, 38 olandeze, 23 ovreești, 14 slave, 9 portugheze și litvane, 5 maghiare, 3–3 finlandeze și chineze, 4 rusești, 1–1 latin, grec, român, armean, sîrbesc și 4 japoneze. În Statele-Unite pe 1000 locuitorî pică un ziar.

În *Ungaria* primul ziar a apărut la anul 1905 în limba latină numit „Mercurius Hungaricus” din care mai tîrziu s'a format „Igazmondó”; al treilea la 1721 în Pojon numit „Nova Posoniensis”; la 1730 apărut în Buda primul ziar german numit „Ofnerischer Mercurius”, Wochentlich zweymal neunkommender Mercus, die sowohl in-, als ausser Europa Begebenheiten in sich enthaltend Ofen, gedruckt und finden bey Georg Nottenstein; la 1764 „Presburger Zeitung” în Pojon; la 1771 „Presburgerisches Wochenblatt”, la 1781 „Ungarisches Magazin”; la 1791 „Neues ungarisches Magazin” și Mercur von Ungarn”; 1838 „Hirnök”; la 1 Ianuar 1780 a apărut în Pojon „Magyar Hirmondó”.

Ilie Oravițanu.

IGIENĂ.

Neurastenie sau paralizie?

Boala timpului este așa zisa *neurastenie*, ce pe o românească cinstită se numește osteneală de nervi. Și înadevăr, pe aceste vremuri de greu trai nervii cuî nu obosesc, prea adeseori, peste măsură? Astfel am devenit cu toți, mai mult sau mai puțin neurastenici; astfel a devenit neurastenia o boală modernă, un trist apanagiu al civilizației noastre de azi.

Neurastenia, considerată din punct de vedere medical, se poate confunda cu un început de paralizie.

Prin o diagnoză diferențială, pusă la timp unei boale, se pot evita mari, și adeseori ireparabile nenorociri, ce amenință pe un bolnav, sau o familie. Ne gîndim la aceia, care fără motive aparente se sinucid, și care la rubrica *Diverse* a ziarelor sînt trecuți ca „neurastenici”, pecînd ei în realitate sînt atinși de melancolie gravă. Cu toată profunzimea deosebire dintre neurastenie și melancolie, totuși la manifestările lor, elejfer o asemănare oarecare.

Melancolicul este în continuu indispus, incapabil de muncă, viitorul îl vede totdeauna în negru, noaptea nu poate dormi. Pacientul se simte mai ales dimineața și până la amiază foarte nenorocit, pe cînd după amiază se simte mai bine, starea lui generală pîrîndu-i-se mai suportabilă, ba gîsindu-se bine de tot. Observînd cu atențiune ambele forme de boală, se va putea stabili o exactă diagnoză diferențială între neurastenie și paralizie.

Neurastenia nu se dezvoltă spontan; ea e rezultatul unor grele și îndelungate sforțări, pe urma cărora omul se alege ori cu zburcîmări morale, ori cu zdruncinarea sănătății, fără a se căuta sau să se îngrijiască în timpul reconvalenței. Deprimarea morală și insuficiența intelectuală la melancolie se manifestă subit, în tot cazul fără nicio cauză prealabil apreciabilă. Senzațiunea lui generală e ca și cînd ar avea să suporte miș de înepturi și dorul lui este de a sîrși cît mai repede cu o viață de plictiseală, devenită o povară insuportabilă. Pelingă toate aceste, se mai ivesc lacune în inteligența melancolicului; face același lucru de mai multe ori, distras și preocupat fiind de greaua lui stare sufletească. Din cauza aceasta el ofere și faze de maniac. Caracteristica sigură diferențială între neurastenic și melancolic este, că acesta nu poate fi zmulș din starea sa psihică prin nimic.

Orcă încercare rămîne fără efect, pecînd neurastenicul poate fi înviorat, fie și în treacăt prin o veste bună, prin o societate plăcută, prin o piesă teatrală amuzantă. Toate aceste îl fac să-și uite puțin „mizeria”. Depresiunea neurastenicului e amestecată cu iritabilitate, are oarecum un fel de caracter agresiv, melancolicul este apatic și resemnat.

Neurastenicul consultă medicii, aleargă dela unul la altul, umblă din sanatoriu în sanatoriu, încearcă toate felurile de medicamente ce i-se recomandă în speranță, că va da pestecel bun; melancolicul nu încearcă nimic; adincul lui pesimism judecă a priori toate fără ca niciun rezultat; el n'are nicio voință, și refuză să consulte medic. Trebuie intervențiunea energică a familieisale, ca să cedeze.

Neurastenicul dincontră, e foarte sugestibil, medicul are asupra lui mare putere, îi poate schimba dispozițiunea sufletească foarte repede și în bine și în rău.

Alte semne de diagnoză diferențială morală mai sînt: neurastenicul este egoist, melancolicul este alturist. Neurastenicul e supărăcios; plictisește toată lumea din jurul său, istorisește de o sută de ori același lucru, se uită la „buletinul” medicului său, îl sucește, îl învîrtește, îl discută mai mult în rău decît în bine. Melancolicul dincontră este cel mai răbdător om din lume, el fuge de lume, și mai cu seamă de medic; e foarte nenorocit dacă plictisește pe cineva cu boala sa. El regretă plictiseala ce o pricinuește altora, care sînt atît de buni cu el; în ideia lui el nu este vrednic de atîta bunătate din partea celor care îl înconjoară, și căroră el le răsplătește cu neplăcerea de a-l vedea. Preocuparea lui e că, impune celor ai săi prea mari sacrificii, că îi costă prea mulți bani, că nu poate lucra, și că nu va fi niciodată instare să lerăsplătiască. Acest stadiu pregătitor către melancolia cea gravă poate dura citeva luni, până ce nenorocitul va încerca să se sinucidă.

Cînd bolnavul e atins de melancolie tacută și cronică, criza e dată citeodată într-o singurănoapte.

La melancolicii aceștia s'a observat, că greutatea corpului diminuează repede. Perderea greutății e însoțită de violente dureri de cap.

Paraliza se anunță în modul următor: Caracterul individului se schimbă pe nesimțite, așa încât nici bolnavul nu bagă de seamă schimbarea ce se operează în el; membrii familiei și amicii pot observa operația ce se petrece în amicul lor.

Fără de motive serioase, adeseori pentru o nimica toată, pacientul se înfuriază din cale afară; dar pe cîva timp în genere scurt, erupția de minie îi trece. Nimicuri de cari mai înainte nu se ocupa, pe candidatului la paralizie încep a-l preocupa, se înfurie și e capabil chiar de bătăe și de înjurături grosolane, el care mai înainte era om bine crescut. Mai departe nefericiții aceștia încep să se încurce în aducerile lor aminte, perd parțial memoria, devin confuzi, distrași, apatici și nu se mai interesează de memoria sau funcțiunea lor, se ostenesc repede, cad în somnolență, fără să fi lucrat ceva și fără să se fi ostenit. Perderea memoriei se întinde la început asupra noțiunilor mai recente, cunoștințe noi, numele persoanelor cunoscute în urmă, apoi progresiv ea se întinde asupra cunoștințelor anterioare, dar cari sînt mai rezistente decît cele mai noi. Alterațiunea suvenirilor însă se face pe nesimțite și nu o observă persoanele atașate ori cu care lucrează bolnavul, ori, chiar dacă le observă nu le dă atențiunea cuvenită.

Cînd paralizatul povestește ceva face lapsuri, uită cuvinte, schimbă numele între ele, ceia ce dealtmîntrelea i-se poate întîmpla și unui om sănătos, dar nu e de dorit ca să se prea repete. Paraliticul nu bagă de seamă însă cum vorbește. Adeseori eise pe stradă incomplet îmbrăcat, își uită pălăria și pleacă fără ea; pune ceva la foc ca să fiarbă și nu aprinde focul.

Neurastenicul are și el absență de memorie; dar totuși e în stare să dezlege probleme matematice, desi cu ceva greutate, și dacă greșește la o coloană, știe să îndrăpeze eroarea. Paraliticul, deși știe tabla de înmulțumire, la multiplicare adună greșit.

Neurastenicul se observă minuțios, nu-i scapă niciunfel de „simptom“ ce îl neliniștește, aleargă repede la doctori, și îi ia în rînd. El își agravează diagnoza ce și-o face singur; singur se crede că merge cu pași repezi spre paralizie. Adevăratul paralic și hipocondric, se plînge și el de mizeria în care se găsește, dar nu inițiază mult asupra sa. El e oribil de distras, și pare că n'are timp ori nu poate să se ocupe mult cu persoana sa. Neurastenicul se vaetă neconținut de „nervositatea“ sa, de iritabilitatea sa.

ECONOMIE.

Rămășițele de petrol înlocuiesc cărbunii.

Pe zi ce trece rămășițele de petrol tot mai mult iau locul cărbunilor de pămînt la căile ferate, la vapoare, îndeosebi la vasele de război, ba chiar și în industrii.

Dince-înce mai mult se cer rămășiți de petrol. Anglia a hotărît a-le întrebuița, și a comandat petrol din Statele Unite, din Rusia și din România. Nu e de mirat, cînd ne gîndim la cîtimea de căldură ce dă petrolul, la ușurința cu care se poate păstra în magazină și strămuta din rezervoarele din port, în cele de pe vase. Ține loc mai mic și e mai curat decît cărbunii. Rămășițele de petrol s'au întrebuițat întîi în Rusia, apoi în România, în Austria; acum Anglia s'a introdus în marina militară.

Pentru industria petroliferă lucrul e de cea mai mare însemnătate.

Aviz!

Vestim On. public rom. din Banat că cursurile la Pensionul de fete „Liceul modern“ din Turnu-Severin (România) se încep la 1 Sept. st. v.

În cursul facultativ al institutului se predau cu succes uimitor mai ales limba română, franceză, germană, engleză și italiană, pianul, muzica vocală, desenul, pictura, dansul, lucrul manual și gospodăria (Curs de bucătărie, de spălat și călcat etc.) avînd profesori titrați dela școlile statului și profesoare străine, toate cu titluri academice.

Prețul pentru întreținere și instrucțiunea completă: 700 coroane anual.

Rezultatul atît instructiv cît și educativ atrage mereu tot mai multe Bănățence la această excelentă școală de fete, care din toate punctele de vedere e a se socoti ca o binefacere și pentru noi Bănățeni.

Directoară: d-na Maria Marinescu, licențiată în filologie.

Distinsul nostru prieten și colaborator, locotenent-colonel **Dr. Gheorghe Crăiniceanu**, vestitul medic de ochi din București, a sosit la Oravița și va petrece în mijlocul nostru (Casa Nr. 450 lângă Maerul bisericii) până la 1 Septembrie. Aviz bolnavilor de ochi, cari doresc să-l consulte.

CRONICA.

P. S. S. D. Episcop diecezan **Dr. Miron E. Cristea**, prin circularul dto 15 Iulie c. Nr. 4390, a dispus că în ziua Schimbării la față, 6/19 August, cînd se împlinesc 80 de ani dela nașterea Majestații Sale Imp. Reg. **Francisc Iosif I.**, să se slujiască în toate bisericile din eparhie o *liturgie jubilară*.

Zorile zilei de ieri au fost sfășiate de dăngănitul jalnic al clopotelor vestind încetarea din viață a tînărului candidat de preot gr. cat. **Ioan Bogdanfi** din Oravița-rom. Înfiorătoare lovitură pentru bieții lui părinți țărani, cari și-au perdut unul după altul amindoi copii, crescuți mari și studiați cu cruntă sudoare. În fața acestei nenorociri grele n'au decît să-și ridice ochii în sus, exclamînd „Domnul a dat, domnul a luat; fie numele domnului binecuvîntat!“

Marele binefăcător al neamului **Vasile Stroescu** a trimis la adresa conzistorului caransebeșan **10.000 coroane**, pentru „fondul special eparhial“ înființat de P. S. S. Episcopul **Dr. Miron E. Cristea**.

Văduva fostului notar din Comoriște **Ecatarina Moldovan-Molin** născ. **Turcu**, a încetat din viață în frumoasa etate de 80 de ani. Odihniască în pace!

În adunarea generală a institutului „Dunăreana“ din **Temeș-Cubin** s'au adus mai multe hotărîri referitoare la întărirea mersului regulat al băncii, ear afilierea ei la un alt institut de banî, a fost amînată.

Poetul **Octavian Goga** a intrat în șirul colaboratorilor statornici ai ziarului „Tribuna“.

În „Revista Preoților“ încă se discută Chestia Revizorilor școl., pledîndu-se pentru menținerea statului quo, împotriva hotărîrii Congresului. Respectăm părerile orcît de divergente ale fiecăruia. Autorul articolului însă, împodobit în haina pseud. „Veritas“ care deloc nu-i șade bine, e preocupat de teama — nu cumvașă ajungă d-nul **Jianu** și revizor școlar. Cunoaștem pe glas cîntecul cobitor al ciocnitoarei din „Valea Farizeilor“, care și-a mutat acum cuibul de clocit în „Revista Preoților“.

Controla militară a soldaților derînd neactiv nu se va ține anul acesta.

Conzistorul diecezan publică concurs pentru întregirea postului de *învățător la școala de aplicație* a institutului din Caransebeș, și pentru ocuparea unui post de profesor la institutul diecezan pentru istoria universală, Istoria patriei, Geografie și Constituția patriei.

P. S. S. Arhiereul nostru **Dr. Miron E. Cristea** a suspendat 5 preoți, nevrednici, dintre cei puși *pîn'acum* în cercetare disciplinară.

I. P. S. Metropolitul nostru **Ioan Meșianu** a avut zilele astea în capitală consfătuiri mai lungi cu prim-ministrul **Khuen** și cu ministrul cultelor contele **Zichy**.

Socotim a ne face datoria cînd atragem atențiunea țaranilor noștri să-și pună încrederea în ai săi. Așa bunoară cînd are vr'un necaz, să se adreseze către ceice îi cunosc mai bine decît „alții“ nevoile vieții. Fac rău, și ar trebui înfierați unui cărturar d'ai noștri, cari îndeamnă pe țărani să ocolească cancelariile advocaților români, mai ales în locuri mai expuse cum e d. p. și **Recița**, unde și-a deschis cancelarie tînărul și harnicul avocat **Dr. Ion Mora**.

Dentistul **Dr. Krippen** din Londra, care după ce și-a omorît soția, a fost dat fuga în America, grație telegrafiei fără sîrmă, fiind urmărit de un detectiv isteț, a fost prins la debarcare pe bordul vasului **Monteroze**, împreună cu ibovnica sa, o fetișcană de vr'o 19 ani, care l-a însoțit, îmbrăcată în haine bărbătești, în nădejdea că acolo în America o va lua de soție.

Ruga dela Sf. Ilie din Oravița-rom. a reușit ca în toți anii foarte bine. Concertele împreunate cu petreceri de joc ale ambelor choruri țărănești (gr. or. și gr. cat.) au fost bine cercetate și aplaudate după vrednicie.

Preotul catolic **Dr. Otto Sichenberger**, teolog savant și vestit orator, ieșind din călugărie, spre a se putea căsători, într'o epistolă deschisă declară celibatul de cea mai mare barbarie.

650 de învățători rom., cari au luat parte la congresul lor din Constanța, au făcut o excursie la Constantinopol.

În spitalul di Alençon (Franța) o servitoare doarme de 7 săptămîni. Medicii o hrănesc artificial cu ouă și cu lapte.

Adunarea generală a societății pentru fond de teatru român se va ține la 15/28 și 16/29 August c. în *Reghinul-săsesc*.

La polul sudic va pleca luna aceasta o expediție japoneză.

Într'un ziar de specialitate din Berlin d-rul **Bradler** arată imperfecțiunea leacului lui **Ehrlich**, constatînd un număr mare al cazurilor de imbolnavire recidivă.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate. Reclama e sufletul comerțului. — prin reclamă la progres!

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtază de pe față și de pe mini orice fel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuințate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. În contra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

Cele mai bune

căldări și cazane

se pot cumpăra, cu prețuri absolut omenești, la vechia și cunoscuta

Firma I. PURGAR

lingă Moara de foc în 10-3

Oraviczabánya (Krássó-Szörény m.)

Banca de asigurare

'Transylvania'

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări în contra focului și încercuții grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-păgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibiu**, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad**, la Agentura cercuală din **Oravița** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbaiți de ai noștri de toată încrederea.

Cine vrea marfă bună, să tîrgue în băcănă

GHEORGHE BOGDANU

preste drum de biserica din Oravița-rom.

AVIZ.

La **tîmplăria Iohan Formayer** în **Oravița**

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costîșitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Pofțiți și vă convingeți!

La

Tipografia „Progresul”

în **Oravița** se capătă

totfelul de tipărituri, cu prețuri absolut solide.

La

Banca „Plugarul” din Cacova

s'au făcut mari schimbări.

Banca „**Plugarul**” a devenit adevărata bancă a plugarilor, că ea are la conducere mai mult plugari.

Banca „**Plugarul**” e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.

Împrumuturile cele mai ieftine se pot face la banca „**Plugarul**” din Cacova.

După depunerii camăta mai mare banca „**Plugarul**” din Cacova o plătește?

Imprumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu următoarele condițiuni:

- a) Pe obligațiune cu intabulare în locul prim cu 6%
- b) Pe cambii " " " " " " 6 1/2%
- c) " " " " " " al doilea " 7%

Depunerii se primesc la „**PLUGARUL**” dela 1 cor. în sus. Se plătește camăta 5—5 1/2 și 6% după mărirea sumei și după condițiile de depunere. Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de 2 fil. după 100 cor. la an, poate să-și asigure vitele în contra pagubelor, ba capătă doctor, oltuit, și medicină, gratuit. Sînt înscriși până acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

în anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri în preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face în condiții favorabile la banca „**Plugarul**”.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „**PLUGARUL**” cu prețurile cele mai mari; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau pre-friptă, se capătă la banca „**PLUGARUL**”.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de bucate, se capătă la fabrica băncei „**PLUGARUL**” în Surducul-mare.